

86

Τὰ δράματα τοῦ Μαίτερλιγκ κι ὅλα τὰ ποιητικά ἔργα ποὺ μοιάζουνε μ' ἐκεῖνα, τὰ ὀνειρεμένα, τὰ αἰθερόπλαστα, τὰ μουσικά, τὰ μυστικιστικά, μαγεύουνε καὶ συνεπαίρνουν. Εἶναι σὰν ὥραϊα ὀνειροφαντάσματα τοῦ ἀπέραντου καὶ ἀμέτρητου, πάντα στὸ χρόνο μέσα κινημένου, ποτὲ σταματημένου στὸ χῶρο. Μὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς μαγεύουνε τόσο καὶ νὰ μᾶς συνεπαίρνουν, ὥστε νὰ μᾶς κάνουν νὰ λησμονοῦμε πὼς ἡ τέχνη γεννήτρα εἶναι καὶ κάποιων ἄλλων ἔργων, ἀλλοιώτικα ὥραϊων, ποὺ ἴσως κρατιένται σὲ ψηλότερο σκαλοπάτι, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς δύναμης ποὺ παίρνει ὁ γερός, καθὼς μπορεί νὰ κρατηθῇ ὀρθός καὶ νάνεθῇ τὸ ψηλότερο, καὶ τὸ πιὸ δυσκολοπρόσιτο σκαλοπάτι τοῦτο, ἀγνάντια στὸν ἄρρωστο, ποὺ ὅσο κι ἂν εἶναι ἁπλοῦς, βρίσκεται σκυμμένος, πλαγιασμένος, κι ἐλογυρίζεται, κι ὅλο σὰ νὰ γλιστρᾷ. Νὰ μᾶς κάνουν ἐντύπωση τὰ ὥραϊα φαντάσματα, μὰ νὰ μὴν τὰ ξεχνοῦμε τὰ ὥραϊα πλάσματα.

87

Ἡ *Naue* τοῦ Δανούντσιου τοὺς πήρε στὸ λαϊμὸ τῆς. Καὶ κείνοι, ποὺ πιὸ πολὺ κάνουν τὸ δημοτικιστὴ παρά ποὺ εἶναι: στὰ σωστά δημοτικιστές, νομίσαν πὼς ἔπρεπε νὰ τὸ μεταφράσουν *Ἡ ναὺς*. Πῶς ἄλλιῳ σοῦ λένε, μπορεί πιστὰ νὰ δοθῇ στὴ γλώσσα μας τὸνομα τοῦ πρωτότυπου; Αὐτὸ σημαίνει πὼς δὲν ἔχουνε βαθὺ τὸ γλωσσικὸ αἶσθημα καὶ καθαρή τὴ γλωσσικὴ γνῶση. Πῶς μπορεί ποτὲ νὰ ξαναφανῇ σὲ λόγο γραφτό, ποὺ τάχα δὲν καταφρονεῖ ἐλότελα τὴ ζωὴ ὅσο κι ἂν ἀρχαῖζῃ, ὄνομα ὅπως διόλου ἔξω ἀπὸ τὴ μιλημένη μας τὴ γλώσσα, ἀπὸ τὸ ζωντανό μας τὸ μίλημα, βαρβαρόφωνο πιὰ κι ἀχρεῖαστο κι ἀχώνευτο, ποὺ γιὰ νὰ θυμηθῇ καὶ νὰ προσφέρῃ κάθε του πτώση ἀλλάθευτα, χρειάζεται νὰ χῆς λάρυγγα καὶ χεῖλη, πρῶτα πρῶτα, ἐξαιρετικὰ κι ἀφύσικα ξετυλιμένα, κ' ὕστερα καὶ μιὰ γραμματικὴ κ' ἓνα λεξικό, ποὺ πρὶν νὰ τὸ βγάλῃς ἀπὸ τὸ στόμα σου τὸνομα, πρέπει: πρῶτα νὰ καταφεύγῃς μέσα σὲ κείνα γιὰ νὰ μὴ λαθεύῃς; — Ἡ *Naue* τοῦ Δανούντσιου πὼς τᾶς φάνηκε; Διαβάσατε τὴν *νηα ναὺν* τοῦ Δανούντσιου; — Εἰσάσατε στὸ παῖξιμο τῆς νεῶς-νηῶς-ναῦς τοῦ Δανούντσιου; — ὦ ναῦς, ναὺν, νῆα, ἀξιοθάμαστη καὶ θαυματουργή! *Sésame!* Ὅποιοι μπορέστῃ καὶ σὲ προσέγγῃ, τοῦ ἀνοίγονται οἱ παραδείσιες πόρτες τῆς ἀρχαιολατρίας. Κ' ἔχουμε στὴ γλώσσα μας, ἀρχαῖο μαζὶ καὶ νέο, ἐλόδροσο ἀπὸ ζωὴ, κι ὀλοσέβαστο ἀπὸ παλαιότητὴ τὸ ἀθάνατο *Καράβι*. Ὁ καθημένος ὁ ποιητὴς τοῦ 1873, μὲ ὅλη του τὴν ἀπειρία στὸ μεταχείρισμα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, τῇ και-

ρῷ ἐκείνῳ, ὅμως τραγουδώντας τὴν περίφημη τὴ ναυμαχίαν τοῦ στενοῦ τῆς, τὴ «θάλασσα τῆς Σαλαμίνος», ξέχασε καὶ νῆες-ναῦς καὶ τριήρεις, κ' ἐκραξε, ἀληθινὰ κι ἁμορφα:

Γιὰ ἰδὲς ἐκεῖ καὶ τὰ μικρὰ *καράβια* μας γεμάτα
Ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὰ παιδιὰ, ἀπὸ Ἀθῆνας νιάτα!

Μὰ ὁ φανατισμένος πεζολόγος τοῦ 1908 δὲν τὸ καταδέχεται τὸ καράβι: θέλει σώνει καὶ καλὰ ναῦς. Νὰ τὴ χαίρεται.

88

Ἀλήθεια, ποιὸς θὰ στοχαστῇ πὼς ἡ ζωὴ μου ποὺ φαίνεται τόσο πεζὴ καὶ ποὺ μπορεί νὰ εἶναι καὶ πεζή, λογαριάζει κ' ἔναν ξρωτ' ἀπὸ τοὺς ρωμαντικώτερους; Μιὰ μέρα φίλοι μου μιλούσανε γιὰ κάποιαν ἄρρωστη ξένη ποὺ ἦρθε καὶ κάθησε στὸ «Ξενοδοχεῖο τῆς Ἀγγλίας». Τὴν ξαγναντεύαν κάτου ἀπὸ τὴν πλατεῖα, στὸ μπαλκόνι τοῦ ξενοδοχείου, ξαπλωμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἀσάλευτη. Τίποτε ἄλλο. Μὰ μοὺ ἀπόμεινε στὴ μνήμη ὁ παθητικὸς τόνος τῆς φωνῆς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς φίλους μου, παθητικοῦ ποιητῆ, σὰ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἄρρωστη ξένη. Ἀπὸ τὸ θυμητικὸ πέρασε στὴν καρδιά μου. Κι ἀπὸ τότε τὴν ἄρρωστη ἐκείνη ποὺ σὰν ἴσκιον τὴν εἶχαν ἀγναντέψει μιὰ δυὸ φορές οἱ ἄλλοι καὶ ποὺ τὴν εἶχανε μελετήσει ἔτσι διδακτικά, ἐγὼ ποὺ μῆτε τὴν εἶδα, καὶ ποὺ πέρασε ἀπὸ μπρὸς μου σὰν ἴσκιος ἴσκιου, τὴν ἀγάπησα. Καὶ ποτὲ δὲν τὴν ξεχάνω. Ἡ μοῖρα μου νὰ τρέχω πίσω ἀπὸ τοὺς ἴσκιους. Σκιαῶς ὄναρ κ' ἐγώ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΣΥΝΑΠΤΗΜΜΑ

«Aurea mediocritas»

Λυπητερά, λυπητερά βελάζει τὸ κοπάδι,
Ὅπου τὸ σέρνει ὁ πιστικὸς φυσώντας στὴ φλογέρα.
Γυρνᾷ ταχιά στὴ χώρα του, πρὶν ἔρθῃ τὸ σκοτάδι.
Κι ἀποσκιαχτοῦν τ' ἀρνάκια του στὸ βογγητὸ τοῦ ἀγέρα.
Κ' ἐκεῖ, στοῦ λόγγου τὴν ποδιά, ἡ Χρῦσα του προβάλλει
Ταχεῖα στὸ συναπάντημα. Τὸν χαιρετᾷ, φιλοῦνται,
Χαῖδεύει μιὰ τὸ σκύλο του, ξαναφιλοῦνται πάλι.
Καὶ δὲ μιλοῦν, δὲν κρένουνε... Ποιὸν τάχα νὰ φοβοῦνται;
Τὸ ξέρουν κ' οἱ ἀντίλαλοι, τὸ ξέρε καὶ τ' ἀγέρι.
Π' ἀνήμερα πιὰ τ' Ἀη—Λιά θὰ τῆς τὸν δώσουν ἄντρα.
Τώρα τὴν ὦρα καρτεροῦν! Πιάσμενοι χερί χερί
Μετροῦν τ' ἀρνάκια μοναχὰ ποὺ χώνονται στὴ μάντρα.
Κ' ἐκεῖ ποὺ στέκονται κ' οἱ δυὸ βουβοὶ κι ἀνταριασμένοι,
Τοὺς στεφανώνουνε χρυσὲς ἀχιτίδες ἀπ' τὴ δύση.
Καὶ μοιάζει τ' ἄσπρο τὸ μαντρί σὰ νῆαι ρημοκλήσι,
Καὶ τὸ κοπάδι ποὺ περνᾷ τοῦ γάμου οἱ καλεσμένοι.
Καὶ χώνονται καὶ χάνονται τ' ἀρνάκια μὲς στὴ μάντρα,
Κ' οἱ δυὸ τοὺς φέβουν σφιγγοντας μ' ἓνα φιλὶ τὸ χερί.
Τὸ ξέρουν κ' οἱ ἀντίλαλοι, τὸ ξέρε καὶ τ' ἀγέρι.
Π' ἀνήμερα πιὰ τ' Ἀη—Λιά θὰ τῆς τὸν δώσουν ἄντρα.

Πέλη

ΟΜΗΡΟΣ· ΜΠΕΚΕΣ